

Zitierhinweis

Ceropita, Mihail: Rezension über: Rebecca Haynes, Moldova. A History, London / New York / Oxford / New Delhi / Sydney: I.B. Tauris, 2020, in: Slovanský přehled, 107 (2021), 2, S. 555-557, <https://recensio-stag.lorax.syslab.com/r/e8d60ac24e79463d9c50518728045ab6>

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

chovanou korespondenci) a aby hlavní cíl recenzované biobibliografické rukověti – totiž vzbudit znovu zájem o jeho rozsáhlé, v mnohém ohledu inspirativní dílo – rezonoval napříč všemi bulharskými duchovními vědami, nejen těmi filologickými.

Marcel Černý

Rebecca HAYNES,

Moldova: A History,

London, I.B. Tauris 2020, 256 s.,

ISBN 978-1-7807-6162-6.

Dějiny území, na kterém se dnešní Moldavská republika nachází, nebyly v západní historiografii doposud dostatečně prozkoumány. Bylo to z několika důvodů. Předně Besarábie a Podněstří byly pro západní badatele periferním územím, kde podle jejich názoru nedošlo k žádným osudovým historickým událostem. Jedinou výjimkou, která poutala větší pozornost, byl snad Kišiněvský pogrom z roku 1903. Tato událost však obvykle není studována v kontextu dějin Besarábie, nýbrž jako součást dějin vnitřní politiky Ruské říše a zejména jako jeden z katalyzátorů židovské emigrace do Evropy a Spojených států. Ani konflikt v Podněstří na počátku 90. let nepřitahoval tolik pozornosti vědců ve srovnání s tragickými událostmi na Kavkaze a v bývalé Jugoslávii.

Na Západě se však čas od času přece jen objeví články a práce o historii Besarábie a Podněstří.¹ Nejznámější z nich je kniha *Moldavané (Moldovans)* od Charlese Kinga, kterou vydal Hooverův institut v roce 2000.² Tato práce nebyla bez nedostatků, ale celkově se jednalo o první pokus západních badatelů o zachycení dějin Moldavské republiky. O dvacet let později vydala monografii na toto téma Rebecca Haynesová, lektorka na University College v Londýně. Autorka se primár-

1 Srov. např. Donald DYER, ed., *Studies in Moldovan: The History, Culture, Language, and Contemporary Politics of the People of Moldova*, Boulder (Colorado) 1996; Julius S FISHER, *Transnistria: The Forgotten Cemetery*, South Brunswick (New Jersey) 1969; Wim VAN MEURS, *The Bessarabian Question in Communist Historiography: Nationalist and Communist Politics and History-Writing*, New York 1994.

2 Charles KING, *Moldovans. Romania, Russia and the Politics of Culture*, Hoover Institution Press 2000. Tato práce byla později publikována v Moldavsku, srov. Charles KING, *Moldovenii: România, Rusia și politica culturală*, Chișinău 2011.

ně specializuje na meziválečné dějiny Rumunska a zejména na dějiny rumunského fašismu.³ Již dříve však publikovala dílčí studie o historii tzv. „moldavské identity“.⁴

Monografie zanechává celkem rozporuplný pocit. Na jedné straně vidíme autorčin rozhled o rumunské a anglicky psané historiografii týkající dějin Besarábie a Podněstří. To vše je pozoruhodné, ale na druhou stranu není jasné, proč autorka ignoruje existenci ruskojazyčné historiografie. Ruská a sovětská historiografie dějin Besarábie a Podněstří byla bezpochyby vždy obětí politické konjunktury, ale zároveň existovala díla hodná pozornosti.⁵

Dalším problémem, který si zaslouží pozornost, je matoucí struktura kapitol v knize. Výkladu schází plynulost a konzistence. Autorka přechází od jednoho tématu k druhému, aniž by ukázala jejich vzájemné propojení. Ve výsledku vidíme nadbytečně členitou a roztržitou strukturu knihy. Ani chybějící další vnitřní členění kapitol neusnadňuje porozumění textu. V některých případech vidíme rozpor mezi názvem kapitoly a jejím obsahem. V sedmé kapitole *Unie Besarábie s Rumunskem* (*Bessarabia's union with Romania*) jsou mimo jiné také popsány události na tehdejší sovětské Ukrajině, kdy na jejím území vznikla Moldavská autonomní sovětská socialistická republika (MASSR), což však není v názvu kapitoly ani nikde jinde uvedeno.

V prvních pěti kapitolách autorka popisuje události z dějin středověkého Moldavského knížectví. Na jedné straně to dává smysl, protože území většiny moderní Moldavské republiky nepochybně bylo součástí středověkého Moldavska. Na druhou stranu dějiny do roku 1812 zabírají více než polovinu knihy, což činí monografii nevyváženou. Tyto kapitoly navíc nemohou dát badateli v oblasti dějin středověkého Moldavska nic nového, protože toto historické období bylo podrobně rozpracováno jak v rumunské historiografii královského období, tak i v dílech napsaných po roce 1945. Za zmínku také stojí, že v knize chybí podrobný popis vývoje území Besarábie jako součásti středověkého Moldavského knížectví, což je velmi důležité v kontextu dějin moderní Moldavské republiky, která se nachází ve východní části historického území stejnojmenného knížectví. Monografie také nevěnuje pozornost sociálně-ekonomickému a politickému vývoji podněsterských

3 Srov. např. Rebecca HAYNES, *Romanian Policy Towards Germany, 1936–40*, London 2000; Eadem, *In the shadow of Hitler: personalities of the right in central and eastern Europe*, London 2011.

4 Srov. např. Eadem, *Moldovan Identity: From Interwar Bessarabia to Post-Soviet Moldova*, in: *Historical Yearbook*, Nicolae Iorga Institute of History, Bucharest 2005, s. 151–168.

5 Srov. např. Andrej KUŠKO – Viktor TAKI – Oleg GROM, *Bessarabija v sostave Rossijskoj imperii 1812–1917*, Moskva 2012.

zemí až do roku 1917. To je autorčino velké opomenutí, protože formování trvale usídleného obyvatelstva v příhraniční oblasti mezi Besarabií a tzv. Divokým polem (teritoriálně rozsáhlá historická a geografická oblast mezi řekami Dněstr a Don) bude hrát určitou roli v událostech 20. století.

Autorka velmi slabě popsala vývoj kultury v poválečném sovětském Moldavsku. V knize chybí mnoho jmen, která hrála důležitou roli při formování místní kultury (Eugen Doga, Grigore Vieru, Mihai Volontir atd.). Ale co je nejdůležitější, autorce chybí v úvaze jedno důležité pozorování. Většina tvůrčí elity sovětského Moldavska, která byla v sovětské éře vychována v paradigmatu existence tzv. „samostatné moldavské kultury“, se po nástupu Gorbačova k moci postavila na stranu myšlenky „nedělitelného rumunského národa od Dněstru po Tisu“. Vysvětlení důvodů takového vývoje by jistě vylepšilo výklad, který je o tento důležitý fenomén ochuzený.

Knihla rovněž nepopisuje historii protialkoholické kampaně za vlády Gorbačova, jejíž důsledky až překvapivě silně poznamenaly další vývoj v Moldavsku. To totiž bylo jedním z hlavních dodavatelů vína a dalších alkoholických výrobků na domácí trh Sovětského svazu. Zisk z výroby a prodeje alkoholických nápojů byl jedním z klíčových zdrojů místního rozpočtu. Gorbačovova špatně koncipovaná protialkoholická kampaň, která vedla ke snížení produkce, zničení mnoha skladů vína a kácení vinic, velmi tvrdě zasáhla ekonomickou situaci v republice. Ale co je nejdůležitější, tyto události sloužily jako jeden z katalyzátorů zklamání a rostoucího negativního postoje většiny obyvatel republiky k vnitřní politice sovětského vedení.

Monografie obsahuje poměrně málo faktografických chyb a překlepů, přesto se některé omyly v knize najdou. Například hutní továrna ve městě Rybnica zahájila svou činnost v roce 1985 (nikoliv 1984). Jeden z gagauzských politiků se jmenuje Stepan Topal, nikoliv Stephen Topol.

Přes uvedené výhrady knihu doporučuji jako jeden z mála ve světových jazycích přístupných přehledů dějin Moldavské republiky. Současně bych poradil badatelům dějin Besarabie a Podněstří, aby se zcela nespolehali jen na ni a používali další monografie v rumunštině, ruštině a jiných jazycích.

Mihail Ceropita